

INTERVIEW

Namenmonument huzarenstukje

'Holocaustmonument wordt imposant'

Aan de Weesperstaat verrijst gestaag het Namenmonument. Projectleider Johan den Hartog van bouwbedrijf Koninklijke Woudenberg uit Ameide is er heel erg druk mee. Hij heeft veel ervaring met het werken aan monumenten. Eerder hadden zij mooie klussen in onder andere het Rijksmuseum en het Mauritshuis. „Dit is ook een monument, maar wel een gloednieuw monument”, zegt hij.

Aan de bouwkraan, in het midden van de bouwlocatie, valt niet te ontdekken voor iedereen die de Weesperstraat passeert. „De bouwkraan midden op het terrein is het logistieke hart”, zegt Den Hartog. „In stapjes werken we van het noorden naar het zuiden aan het monument. Dat kunnen we alleen maar met die kraan. We zitten te bouwen in een hele drukte straat en er is op de bouwlocatie slechts ruimte voor een smalle baan voor de leveringen van alle materialen. Het is dus heel erg passen en meten hier.”

Vandaar dat ik geen voorraad zie.

Precies. Meer ruimte dan deze smalle strook is er voor ons niet beschikbaar. Qua opslagmogelijkheden is er niks. Dan is zo'n kraan ideaal. We draaien het met de kraan direct naar de plek waar het moet zijn. We kunnen hier echt geen voorraad stenen of andere materialen aanhouden. Elke dag wordt er beleverd.

Blij dat de Raad van State vorige week geen bezwaren meer had tegen de bouw?

Ik ben opgelucht dat we niet illegaal aan het bouwen zijn. Wij hadden natuurlijk geen enkele twijfel, maar er speelde nog wel een zaak bij de Raad van

State. Daar hebben we de opdrachtgever ook in bijgestaan. We zijn meerdere malen mee geweest naar een aantal zittingen. Er was onder andere protest tegen het kappen van de bomen op het Weesperplantsoen, waar het Holocaustmonument gaat komen. Van al die meningsverschillen hebben wij maar een klein beetje meegekregen.

We gebruiken Holocaustmonument en Namenmonument door elkaar. Wat stelt het nieuwe monument voor?

Het zijn vanuit de lucht vier Hebreeuwse letters. Die vormen het woord 'In Memoriam'. De laatste letter, aan de noordkant, die zijn we nu aan het metselen. Er zijn al een aantal muren gemetseld. Over die vier letters komt uiteindelijk een roestvrijstalen overkapping.

Voor wie met een vliegtuig over de stad vliegt, moet nu al kunnen zien dat er 'In Memoriam' staat. De belettering die op de overkapping komt, heeft ook min of meer dezelfde vorm. De overkapping zal uiteindelijk lijken te zweven en er zullen spiegelingen in zijn verwerkt. Dat geeft een waanzinnig effect als je daar straks onderdoor loopt. Als je dan naar boven kijkt komt er van alles op je af. De weerspiegeling van allerlei namen, maar

ook van de bomen en de lucht. Alles komt in de weerspiegeling bij elkaar. Dat is heel ingenieus bedacht.

Is het een bijzondere klus?

Heel bijzonder. Het is weliswaar makkelijk om dat zo even te roepen. Maar dit wordt een symbool dat de hele wereld over gaat. Restauratie en renovatie van ingewikkelde monumentale panden is onze specialiteit. Wat hier bijzonder is, is dat het een nieuwbouwmonument. Het is al een monument, terwijl het beton nog maar een

Metsevolgorde monnikenwerk

maand oud is. Dat is waanzinnig.

Daar komt een staaltje bouwlogistiek bij kijken. Qua planning moet het allemaal heel goed op elkaar aanpassen. Dat moet van tevoren heel goed doorzocht worden. De een wordt volledig verantwoordelijk voor het betonwerk; de ander voor de overkapping. En iedereen moet daarin zoveel mogelijk meedenken. Van begin tot het eind.

Nu heeft U het alweer over de planning.

De hele logistiek is een

minutieuze operatie en echt heel belangrijk voor deze klus.

Onze werkvoorbereider heeft het hele plan hiervoor gemaakt. Dat is een ouwe rot in het vak, met een bak ervaring. Hij heeft zijn pensioen uitgesteld om dit karwei te kunnen afmaken. Op zijn zolderkamer heeft hij dat hele proces zitten bedenken met steentjes Lego in vier kleuren. Die zat met de uitdaging hoe de loop- en metselroutes op elkaar aansluiten. Want hoeveel kan iemand op een dag aan stenen metselen, en wel zodanig dat er geen enkele fout wordt gemaakt. Zo is hij gaan bedenken hoe hij de pallets gaat aanleveren. Ook die zijn weer met vier kleuren ingericht, gekoppeld aan de vier Hebreeuwse letters. Die Legosteentjes liggen nog steeds op zijn bureau. We gaven hem op zijn verjaardag ook een doos Lego.

Hoe lang bent U al

bezig?

We zijn in het voorjaar al begonnen met de ruwbouw, dat is zeg maar alles wat onder de grond zit. Zo heeft de gemeente alle kabels weggehaald en verlegd. Er zit hier een metrostation onder de grond. Dat brengt wel wat uitdagingen met zich mee. We hebben een keerwand aangebracht langs de Weesperstraat. Zo konden we gaan ontgraven, want het monument komt een stuk lager te liggen dan de straat. Het ligt half verzonken. Pas als je er rondloopt zul je pas zien dat de muren van het monument

2,5 meter hoog zijn.

Het gaat heel hard, lijkt het wel?

Inderdaad. Dat is heel gaaf om te zien.

Als een van de weinigen heeft U al door het monument heen kunnen lopen. Hoe wordt het?

Het wordt gigantisch imposant. Dat merk je nu al, terwijl nog lang niet alle muren met namen gemetseld zijn. Als je door de ruwbouw heen loopt, krijg je al het gevoel dat je heel erg nietig bent. Het komt heel indrukwekkend over. Overweldigend. Dit hele kleine strookje Amsterdam, dat nu wordt gevolgd, voelt heel groot als je er tussen staat. Een jaar geleden zagen we hier alleen een klein stukje leeg gerooide zandvlakte. Maar als je er nu tussendoor loopt is het werkelijk enorm. Immens. Het komt heel erg op je af. Zeker als je weet dat elk steentje een klein grafmonument is, het zijn allemaal namen van vermoorde mensen.

Maakt de lading van het monument het niet heftig?

Het is heel erg confronterend. Die namen van die ruim 100.000 mensen, met de leeftijden erbij, komen zo hard binnen.

De volgorde van de stenen is op alfabetische volgorde. De families zijn alfabetisch geclusterd. Daar is heel goed over nagedacht door onder andere de architect. Elke steen, elke naam, moet op de aangegeven plek komen. Je moet checken en dubbel checken. De persoon met de achternaam die met een dubbele AA begint, moet

Johan den Hartog: „Als je door de ruwbouw heen loopt, krijg je al het gevoel dat je heel erg nietig bent.”

FOTO RICHARD MOUW

dus linksboven op de eerste muur komen. Maar je begint niet bovenaan te metselen, je begint onderaan. Vooraf zijn dus al die namen al ingedeeld. Daarvan hebben wij de metselvolgorde gemaakt. Dat was met een monnikenwerk.

Heeft U nog archeologische vondsten gedaan?

Wat restanten van bebouwing zijn we tegengekomen, maar niks spectaculairs, een paar heipalen. Geen servies of iets dergelijks. De meest bijzondere vondst die we deden is dat er ook vijf mensen in het monument worden genoemd die uit Ameide komen, een oud, klein stadje. Wij zijn daar gevestigd. Die namen willen we sowieso adopteren. Misschien vinden we in ons stadje nog mensen die een van die vijf hebben gekend.

Wanneer bent U klaar?

We verwachten tot medio maart met al het metselwerk zoet te zijn. Dat zijn meer dan 100.000 stenen. Dan moet de terreinrichting worden aangelegd. Het zal tot de zomer van volgend jaar doorlopen. We hebben nog leveringen van basalt dat uit Sicilië moet komen. Het zal nog een uitdaging zijn om dat daar op te halen en de kwaliteit te controleren. Wij verwachten rond de zomervakantie van volgend jaar klaar kunnen zijn. En zoals we er nu voorstaan, zouden we dat moeten kunnen redden.